

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50
posamezne številke po 20 h

Za reklamne notice, pojasnila, poslana razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Poleg tega poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 14 h
" " dvakrat 12 h
" " trikrat 10 h
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Glas iz Koroške.

»Učiteljski Tovariš« je že večkrat pisal o razmerah, v katerih živimo mi — koroški Slovenci. Vsi članki so nam jako ugajali, zakaj resnično je bil v njih naslikan naš položaj. Toda vseh krivic slovenske javnosti ne pozna, ker dandanes stvari že tako stoje, da se resnice ne sme objaviti. Gode se nam take gorostasne krivice, da bi moral človek, ki poseduje količjak pameti v glavi in opazuje te razmere, zakričati na glas, da bi slišali vsi trpeči koroški Slovenci: »Trpin, vstanite in izpreglejte!«

Kdaj se bo to zgodilo, kdaj bomo izpregledali koroški Slovenci? Če pojde tako naprej — nikdar. Koroško slovensko ljudstvo je silno zanemarjeno. Otroke zastrupljajo v šolah, v takozvanih utrakvističnih. Ko izstopi deček iz šole, se gre učiti v mesto obrti, trgovine, ali pa ostane doma. Če ostane doma, nima nič drugega v glavi kakor neumnosti, ki se jih je naučil v utrakvističnih šolah, ki otroke poneumnjujejo s pomočjo nemško-nacionalnega duha; slovenskega jezika se otrok v teh šolah niti toliko ne more naučiti, da bi znal vsaj deloma pisati in čitati v svojem materinem jeziku. Ker se Slovenec v teh šolah nemščine tudi ne nauči, ostane ko izstopi iz šole, res strašno zateleban; samo nekaj nemškega duha ima v sebi, ki se z njim baha.

Ni nam pa še posebe treba poudarjati, da je izgubljen vsak, ki se poda v mesto služiti ali pa učiti. To so res peklenke razmere! In koliko nadarjenih učencev je med slovenskim narodom na Koroškem, to se vidi n. pr. prav jasno pri tistih dijakih, ki študirajo tam na Kranjskem v slovenskih gimnazijah ali na drugih šolah. Kdor ima priliko, se priuči slovenskemu jeziku, ta postane že kaj več. Vse te talente ubijejo nemški nacionalci s pomočjo vlade, ki jim gre pri tem barbarskem činu na roko. Nam se dozdeva, da nas drži kdo za vrat, da ne moremo skoraj dihati. Večkrat sem že premišljeval, kako urediti, da bi se obrnilo na bolje. Prišel sem do zaključka, da bi bilo najbolje širiti napredne liste med ljudstvom. Tega dela sem se tudi poprijel. Agitiral sem za take liste s prepričanjem, da bodo zrevolucio-

nirali ta ubogi, ta zatirani narod. Toda agitacija je tu težka, kakor morda nikjer drugje, velika večina ne zna čitati slovenskega jezika — kar sem že omenil zgoraj.

Dosedaj so bili navajeni koroški Slovenci samo na »Mir« in »Korošca«, ki sta oba tednika. Pa še ta lista silno malo čitajo. Delati hočemo torej po svojih močeh zato, da se bo napredno časopisje razširilo po Koroškem. Res koristno bi bilo to, zakaj narod bi se začel polagoma dramiti, zbujači. Če čita ljudstvo prave časopise, se mora zbuditi, mora odpreti oči.

Želel bi, da bi se vsaj ta peščica inteligence, ki jo imamo na Koroškem (v Beljaku in Celovcu) med uradništvom in učiteljstvom na deželi, čeravno je številce majhno, vzdramila in začela gledati nato, da se napredni listi razširijo. To je naloga inteligence. Kolikor pa je drugih, bodo seveda, kolikor morejo in znajo, tudi pisali in agitirali za liste. Napeti moramo vse sile in moči, da potisnemo nemški naval nazaj, in se rešimo krutega bremena, ki nas muči. Upam, da še ni zašlo solnce za nas koroške Slovence. Naprej moramo, kakor povsod drugod. Ne več umirati, ampak se oživiti ter korakati zmerom lepšim dnem nasproti. V boj za svobodo, v boj, da se otresemo oklepov, v katere so nas vkovali tirani in nasilniki! Naj bi postala slovenska Koroška zopet srečna dežela!

Odprava nesoglasja na šolskem polju v Istri.

Večkrat smo že slišali pritožbe glede na slabe razdelitve materialnega stanja pionirjem in braniteljem človeške kulture, predvsem pa šolske izobrazbe. Zaradi tega smo pri utemeljevanju takega neskladnega sistema slišali le vedno kategorični: qui pro quo. A tako ne more dalje iti.

Oglejmo si sliko, ki je niti v Turčiji ne dobimo na taki podlagi!

Zakon z dne 5. junija 1908 je razvrstil vse učiteljstvo Istre v

- a) učiteljstvo brez usposobljenja;
- b) učiteljstvo z usposobljenjem pred definitivnostjo (IV. vrsta).

c) učiteljstvo z usposobljenjem v prvih 10 letih definitivnosti (III. vrsta);

d) učiteljstvo z usposobljenjem v drugih 10 letih definitivnosti (II. vrsta) in

e) učiteljstvo z usposobljenjem v tretjih 10 letih definitivnosti (I. vrsta).

Vsi učitelji so lahko provizorni ali definitivni šolski voditelji in ne, za kar bi dobili v prvem slučaju kot šolski voditelji odškodnino za vodstvo šole.

Drugače ima vse učiteljstvo iste dolžnosti, isto delo, a različno plačilo.

Dalje eksistira pasus, da usposobljen učitelj na dvorazrednici ali večrazrednici postane exoffo učitelj II. ali celo I. vrste ne glede na to, da mogoče službuje na dotični šoli manj kakor 10 let, celo niti eno leto v IV., III. ali II. vrsti.

Dotični učitelj ne poskoči le enkrat iz IV. v III. vrsto, temveč iz IV. v II. vrsto in lahko mogoče iz IV. vrste v I. vrsto.

To je krivica, ki vpije do neba. Kako se more počutiti učiteljstvo, ki ima 20, 23 in celo — redke izjeme sicer — nad 35, oziroma 50 let službe, a so za eno celo, da, skoro za dve stopnji ostali nazaj po onem famoznem zakonu z dne 5. junija 1908. I. Ali so menda ti slabo izpolnjevali dolžnosti svojega poklica?

Pri vsem je najbolj značilno to, da po naravnem potu doseže malokateri izmed učiteljstva I. plačilno vrsto v normalnem času 40tih, oziroma 35tih let.

Tudi vse prošnje učiteljstva, da bi si priborilo potom predpisanega natečaja službo v višji vrsti, je bob v steno.

Tako mesto ostane rezervirano le posebnim ljubljencem občine, ker niso te za nobeno drugo osebo, kakor za tisto, za katero se je odločilo. Popolnoma osebni kult.

Se vsi ternopredlogi padejo v vodo in zgodi se lahko, da imajo prednost pred vsakim drugim prosilcem mladi neizprani učitelji. Izkušene, zaslužne in v vsakem pogledu neomadeževane učitelje z izpričevalom usposobljenja zapostavljajo v prid mladim učiteljem brez izpita. Za večje zaslužje — večje delo, manjše plačilo. To je eklatanten razlog, preko katerega ni mogoče, da bi gnev in srd ne razvnel vsako blago učiteljevo čuvstvo.

Iz umetniškega sveta.

Koncert Glasbene Matice dne 19. novembra 1912.

Slovenske glasbene priredbe so v Ljubljani precej redke in še med temi stoji na višku umetniškega koncertnega izvajanja le koncerti Glasbene Matice. Kdor ve ceniti njeno zaslužno kulturno delo, tudi pričakuje Matičnih koncertov z radovednostjo in veseljem, ker je prepričan, da nudijo vselej redek glasben užitek.

Torkov koncert je bil pretežno posvečen instrumentalni glasbi. Predvsem je zanimalo svetovnoznano klavirsko delo — Lisztov koncert v Es duru, ki zahteva umetnika. In tak je Anton Trost, domač umetnik, bivši gojenec Glasbene Matice, čelist in pianist, ki je letos absolvirал c. kr. akademijo za glasbo na Dunaju in sedaj poučuje klavir na šoli Glasbene Matice. Izvajal je Lisztov koncert že lansko

Zakaj so ti fenomeni, ki so si diametralno nasprotni, na dnevnem redu? Zato, ker je zakon z dne 5. junija leta 1908 izpregledal ureditev materialnega stanja učiteljstva glede na njegove provizornosti in definitivnosti. Pred omenjenim zakonom se učiteljstvo ni brigalo za provizornost ali definitivnost službe, ker je materialno stanje bilo v obeh slučajih enako. Razlika je bila le glede starostnih stopenj po službenih letih, ki se je strinjala s krajevnim sistemom. Za enako delo je dobivalo samoobsebi razumljivo enako plačilo in narobe. Definitivnost je bila mogoče le formalnost, ker se je vsakdo bal selitvenih stroškov in rad ostal na svojem mestu, ter ni rad videl, da bi ga kak tovariš izpodrinil. Definitivnost bi bila tudi tistikrat neprimerna, ko bi bil kdo nanjo stavil osebnih interesov, ki niso nikdar v službi prosvete.

Za definitivnost, ki se ni mogla nikdar prej sprijazniti in katero je učiteljstvo doseglo takorekoč nehote v slučajih, ki so meni znani, vsako leto od 3. do 14. leta, v enem slučaju od 24. leta po pričetku svojega službovanja, ter definitivnost zavzema že povprečno 5 let trdno bazo, okolo katere se suče avanzma učiteljstva. Kje so drugi slučajji?

Od ene strani krajevni sistem, neoljivo združen s samovoljo nekaterih faktorjev občine, od druge pred zakonom brezpomembna definitivnost, ozir. provizornost.

Do sedaj je bila na vidiku ta anomalija, od sedaj ne sme biti več. Za enako delo enako plačilo in narobe! Ali naj se postopa za manjše plačilo z manjšim delom? Od kje vzeti ta eksistenčni minimum? Saj nismo v Ameriki!

Ako je na italijanskih šolah drugače, tem bolje.

Prva in glavna stvar je zatorej, dokler se ne izvedejo plače, ki jih vsakokrat dobivajo uradniki zadnjih činovnih razredov, da se vsaj nesoglasje takoj odpravi s sledečim:

- a) Avanzma se začne pri vsem učiteljstvu z nastopom učiteljske službe tako, da se mu zvišajo dohodki do 35. leta šestkrat, t. j. vsakih pet let po pričetku učiteljske službe (1—5;

leto dne 8. decembra na koncertu v prid Dijaškemu podpornemu društvu v Trstu v tamošnji dvorani Narodnega doma. Takrat in tudi sedaj je bilo občinstvo očarano zlasti od tehnike, s katero obvlada Trost svoj inštrument. Z njo združeno čuvstvenost in Trostovo globoko razumevanje klasičnega Lisztovega dela mu je pripomoglo do dovršenega izvajanja, čigar mogočen vtisk poslušalcem ne bo izlepa ušel iz spomina. Njih šumni aplavz je bil na mestu in več kot zaslužen. Slovenci smemo biti na virtuoza Trosta ponosni!

Nato je na harfo sviral mojster Alfred Holy, ki je bil svojčas dolgo vrsto let angažiran pri wagnerskih predstavah v Bayreuthu. Odtod ga je pridobil pokojni Mahler za dvorno oporo, ki ga še sedaj šteje med svoje člane. Na tem koncertu je podal Rusa Rubinstein »Kamenj ostrov«, svojo skladbo »Pomladno veselje« in na burno ploskanje občinstva je moral dodati še en komad. Poslušati Hologa krasno igro na kraljevskem inštrumentu je bil izreden užitek, ki se ne da popisati.

Služaj je nanesel, da je bil na vzporodu zastopan poleg Hologa še drug član dvorne opere, Karel Jeraj, po svojem melodramu »Lepa Vida«. Komu ni znana ta lepna narodna pesem? V šolskih čitankah

LISTEK.

Jan Amos Komensky.

Dne 15. novembra je bila obletnica smrti slavnega pedagoga, zasnovalca novejšje pedagogike, Jana Amosa Komenskega.

Ta slavni Čeh se je rodil v Ogrskem Brodu na Moravskem leta 1592, a umrl je dne 15. novembra 1670. v Amsterdamu. Ta veliki češki preporodnik je preстал težke izkušnje življenja. Posvetil se je bil duhovniškemu stanu in kmalu na to, ko je bil posvečen za protestantskega duhovnika, je postal rektor šole v Prerovu. Po bitki na Beli gori je izgubila Češka svojo neodvisnost, a Komensky imetje in službo. Leta 1628. je zapustil domovino in krenil v Poljsko, kjer je na gimnaziji v Lešni razvil delavnost svetovnega glasu. Slavo tega pedagoga so raznesla dela: »Janua linguarum reserata« in »Didactica Magna«. To delo je bilo prvotno sestavljeno v češkem jeziku.

Leta 1641. je odšel v London, kjer se je tudi parlament bavil z njegovimi pedagoškimi reformami. V Norimberku je izšlo njegovo znamenito delo »Orbis sensualium

pictus«. Leta 1655. je izgubil zopet v poljsko-švedski vojni vse svoje imetje. Sedaj je krenil v Amsterdam, kjer se je bavil z reformiranjem vzgoje. Tu je končal svoje življenje.

Češki narod vidi v njem prvega prosvetnika in nosilca svoje nacionalne kulture. Po njem so imenovane mnoge češke institucije — tako tudi šola Komenskega na Dunaju, ki so jo Nemci nedavno zaprli in proti kateri uprizarjajo gonjo, podžigano od sovraštva, netolerance, krivičnosti, nezakonitosti, sploh vseh zlih instinktov — nekulture.

Komensky je kakor človek in učenjak velike нравstvene višine, poln ljubezni do svojega naroda in do človeštva, pravi svečenik humanitete. Njegov spomin mora blagoslovljati vsi tlačen in proganjani narodi, ki se morajo še danes — v 20. stoletju! — boriti za svojo šolo, za šolo v materinem jeziku. Komensky je bil prvi propagator principa, da se mora šolski pouk začeti v materinem jeziku!

S tem, da se pred veličino imena Komenskega klanja v spoštovanju ves resnično kulturni svet in pritrja njegovim vzgojevalnim principom, je od človeške kulture sankcionirana in posvečena tudi borba nas Slovencev za svojo šolo, za veljavno materinega jezika. Kako majhni,

- 5—10 etc. Začetek definitivnosti pred zakonom iz leta 1908. se reducira z nastopom učiteljske službe);
- b) krajni sistem in definitivnost se odpravita;
- c) pri avanzmaju ima upoštevati edino le kvalifikacija;
- d) pri vsem tem mora imeti vse učitelstvo izpit usposobljenosti; kdor ne napravi v prvih petih letih učiteljskega poklica izpita usposobljenosti, se ga ne obdrži v učiteljski službi; (sme se pristopiti v neugodnem slučaju k izpitu le trikrat);
- e) premeščenje iz enega v drugi kraj se vrši uradnim putem na deželne stroške;
- f) drugo, kakor pokojnina, stanarina, opravila doklada etc. se ima tako izvesti, da je v skladu s službenimi, materialnimi in administrativnimi reformami.
- Nesoglasja, ki je obstojala do sedaj, ne more nihče popraviti, in dolžnost je pristojnih činiteljev, da ne zaidejo zopet v daljše neskladnosti, ker sicer bi bil škandal še večji. Bi li ne bilo umestno, da bi se zapostavljeno učiteljstvo obrnilo zaradi tega na kompetentno mesto, posebno na deželna učiteljska društva in napravilo primerne korake v gori omenjenem smislu? Tudi druge deželne liste prosimo, naj bi to ponatisnili. Alfa & Omega.

Balkan.

Ker tudi naši čitatelji z živim zanimanjem opazujejo dogodke na Balkanu, podajamo v nastopnem najzanimivejši vesti iz te velikanske drame, ki se odigrava med našimi brati na Slovanskem jugu.

Srbsko učiteljstvo v službi domovine.

Predsednik »Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji« M. Hajny je dobil sledeče pismo iz Srbije:

Dragi brate!

Nečem zamuditi te prilike, da Ti ob enem s 1. številom »Učitelja« — ki bo najbrže edina v tem letu — pošljem mnogo bratskih pozdravov, ne samo mojih, ampak tudi mojih tovarišev srbskih učiteljev, ki so še v Belgradu. Naša zveza je ustavila svoje delo, penzionat je razpuščen in »Učiteljski dom« je izpremenjen v vojaško bolnico. Velika večina mojih tovarišev je odšla na bojno polje, in mi stari vršimo druge vojne dolžnosti v Belgradu in po drugih mestih. Mihajlo Stanojevič (bivši urednik »Učitelja« in pisatelj šolskih učnih knjig) je stražnik na Savi, Gjorgje Kojić je vojni magister v Lazarevcu, Jovan Popović je v Nišu itd. Jaz delam v vojnem ministertvu v sanitetnem oddelku.

Cela Srbija je vojni tabor. Z vero v Boga gremo nasproti boljši bodočnosti in ni nam žal žrtev. Čas je že, da se izpolni naš narodni srbski sen. Pričakujemo pomoči od Slovanov, posebno sanitetnega materiala in zdravil, in upamo, da bodo vaša bratska srca nam pomagala tudi s peresom, da bode zagovarjali naše opravičeno začeto delo. Pozdravi mi vse brate Čeha in vse naše tovariše.

Tvoj prijatelj

Mihajlo M. Števanović.

Češko učiteljstvo namerava po zgledu češkega Sokolstva darovati po 1 krono za osebo in bo najbrže doseglo, da stori isto vse učiteljstvo v »Zvezi slovanskih učiteljev v Avstriji«. Na ta način bi se zbrala vsota 28 tisoč kron. — Češka zveza pravi, da kaj odgovori učiteljstvo na to prošnjo svojih jugoslovanskih bra-

tov, ki se bore za biti in ne biti proti svojim večnim sovražnikom! Tu je mogoče le en odgovor: **Prispevajmo po svoji zmoglosti, in sicer takoj!**

Ako da vsak eno krono — poznamo učitelje kot navdušene in požrtvovalne ljudi, ki dajo iz svojega malega imetja mnogokrat tudi več, mnogo več — se zbere od vseh članov »Zveze slov. učiteljstva v Avstriji« 28.000 kron. To ni sicer mnogo, da se zacelijo rane vojnih grozovitosti, vendar je nekaj, in če se oziramo na gnotne razmere v učiteljstvu, moremo reči, da je to impozantna vsota. Mogoče bo kdo rekel: Beda v učiteljskih vrstah je tako velika, da mnogi ne morejo utrpiti niti malenkosti ene krone. Vemo, prijatelji, da je tako, vemo in vidimo, da je beda med učiteljstvom tako velika, da ne more biti večja. Narodni učitelj je obsojen na glad — zato ker **baje** bogate dežele nimajo denarja, da bi mogle svoje učiteljstvo primerno plačati. Zakaj smo podčrtali besedo »baje«, ne bomo razlagali, ker nečemo opozarjati na ono nevoljo, s katero se poslušna naše zahteve, dasi se prikriva z navidezno dobro voljo. Ostanemo pri tem, da je med nami beda in da nimamo preveč, da bi razdajali. Toda ako smo cela leta trpeli učiteljsko bedo, ako smo cela leta stradali — da bi rešili deželno gospodarstvo pred finančnim krahom, ne bo nam danes težko reči: Za jugoslovanske brate, ki žrtvujejo življenje in kri, da dosežejo svoj sveti cilj, da osvobodijo svoje brate iz turške sužnosti, se bom en dan postil, in prihranjeno krono darujem ubogim ranjencem. To bo vinar uboge vdove, ki bo več vreden od bogatinovega zlata. Storite to vsi, slovanski učitelji! Prispevki naj se pošljejo naravnost Krajevnomu odboru za Rdeči križ Jugoslovancev.

Češko Sokolstvo za Rdeči križ.

Češka sokolska organizacija je naklonila jugoslovanskemu Rdečemu križu tekom 14 dni celih 165.000 kron.

Masaryk o razmerah na Balkanu.

V posvetovanju odseka zunanjih zadev je izjavil del. Masaryk: Del. Kramář je gotovo izrazil ideje in čustva češkega naroda, če je rekel, da moramo pokazati več simpatij krščanskim jugoslovanskim narodom. Razumem, da zahteva poročevalec čuvanje avstro-ogrskih interesov. To hočemo vsi. Sem odločno za mir in si ne morem predstavljati, da bi izpremembe na Balkanu in naše razmerje k balkanskim državam mogle povzročiti svetovno vojno. Med vprašanjem pristanišča in albanskim vprašanjem ni nikake razlike. Srbsko pristanišče ob Adriji nam ne sme niti gospodarsko, niti politično zbuhati pomislekov. Zveza Trsta z Dračem ali kakim drugim pristaniščem bi bila za mnogo trgovskih strank čisto primerna. Ne more nam škodovati, če smo od Ogrske neodvisni. Glede vojne luke se zdi, da je stvar za mnogo let prezgodnja. Mi gradimo dredoute in zdaj, ko smo povišali svojo floto, naj nas bi naenkrat ogroževala Srbija na morju? Pravijo sicer, da se bo Rusija posluževala srbskega pristanišča, pa Rusija ima vendar črnomorsko pristanišče. Naša diplomacija si že več let baje prizadeva, da bi dosegla dobro razmerje z Rusijo. Pri tem pa se v vseh listih predstavlja Srbija kot podajač Rusije, in vse argumentacije imajo ost proti Rusiji. Sicer pa Srbija dokazuje, da ni Rusiji popolnoma zapisana. Samostojna Albanija ne bi bila drugo ko nova Turčija na starem ozemlju. Da obstoji velikosrbsko gibanje, se ne da tajiti; dobra jugoslovanska politika pa mora Hrvatoma in Srbom omogočiti, da se bodo mogli čutiti s prepričanjem Avstrije.

Ikem zborovanju v Celju. Melodijozna pesemca bi vseeno dobro učinkovala brez onih tralala, kmetijskih figur v basih in raznih odmevov. Enkratnavselej naj bi se komponisti odvadili pesnikom pačiti tekste. To ni dopustno, pa tudi ne okusno! Da je bila skladba vzorno proizvajana, je pričalo navdušenje poslušalcev! Matičin zbor je še zmerom odličen. — Okvir koncerta sta tvorili dve simfonijski skladbi: Stanko Premrl »Scherzo«, že nekoč izvajan, in grandiozna Dvořakova simfonijska pesnitev »Pisen Bohatyrská«. Oboje je dirigiral z znano rutino in svežostjo kapelnik Peter Teply, ki je imel v Trstu hvaležnejše občinstvo kot pri nas. Dvořakove muzike bi se človek ne naveličal poslušati, le občudoval bi njeno orkestracijo, polno najpestrejših barv. »Pisen Bohatyrská« je napravila mogoč vtisk.

Obisk koncertu, ki ni trajal predolgo, je bil razveseljiv iz vseh grogov, navzoči so bili tudi skladatelji Premrl, Lajović in dr. Schwab. Trudu vseh sodelujočih, zlasti koncertnega vodje Hubada in kapelnika Teplega gre priznanje! Koncert pa je bil nov, jasn dokaz Matičinega resnega in smotrnega in kulturnega dela! — a.

Dr. Kramář o srbskem pristanu.

Budimpešta, 15. novembra. Dr. Kramář se je izjavil proti temu, da bi postalo albansko vprašanje življensko vprašanje za monarhijo. Za Albanijo se naj zvezema v prvi vrsti Italija in ona naj prevzame tudi odgovornost, Avstrija se je pa že dovolj ekspozirala. Srbski pristan bi bil ugoden tudi za Avstrijo, gotovo pa žele vsi avstrijski narodi, da on ne postane vojno pristanišče, ker bi potem Avstrija izgubila svoje svetovno stališče.

Dr. Ellenbogen o Albancih.

Budimpešta, 15. novembra. Dočim grozi na naših mejah vojna, obstruirajo naši Jugoslovanci na prav otročji način, ker nimajo pojma o resnosti položaja. — Če bi bila avstrijska diplomacija le nekoliko spretna, bi si lahko zagotovila prijateljstvo Srbov, zakaj če ima Avstrija zgodovinsko misijo, ima dolžnost, da svoje narode zadovolji. Za albanske zadeve ne sme teči ne nemška ne slovanska kri. Albanci si naj vse sami uredijo, kakor hočejo.

Bolgarske izgube v vojni.

Izšla je uradna statistika bolgarska, iz katere je razvidno, da je vojna stala Bolgarijo kakih 60.000 do 80.000 ljudi, to je mrtvih in ranjenih. Skoro popolnoma so uničeni pešpolki št. 2, 4, 5, 9, 18 in 20. Soškijska divizija je decimirana na tretjino, drinopoljska, vidinska in iz Ruščuka pa polovico, Kavalarija je skoro vsa uničena; najmanj pa je trpela artilerija.

Črnogorske izgube v vojni.

Kakor poročajo uradno, so imeli Črnogorci do 10. t. m. v vojni mrtvih 1991, ranjenih 2700; večina slednjih je že zopet v službi. Obolelih je bilo okoli 1000; nad polovico jih je že ozdravelo.

Dar srbskega rodoljuba.

Srbski milijonar Luka Čelović je poslal v Skopje 15 milijonov dinarjev za srbsko vojsko.

Kuhinjski in gospodinjski pouk na občinah ljudskih in meščanskih šolah.

Pred nekaj časa je dal minister za uk in bogočastje dr. vitez Hussarek nalog, naj se čim natančneje proučuje uvedba kuhinjskega in gospodinjkega pouka na občinah ljudskih in meščanskih šolah. Namisel, da je namen ljudske šole, da opremi otroke z znanjem in ročnostmi, ki so potrebne za življenje in da je potrebno, da se žena že v ljudski šoli pripravi za gospodarski boj, je dala povod temu. Sedaj so tozadevna poizvedovanja končana in ministertvo je izdalo deželnim šolskim oblastvom tozadevna temeljna navodila.

Po teh navodilih se more kuhinjski in gospodinjki pouk uvesti kot neobvezen predmet na vseh onih deklinjskih šolah, na katerih zagotovo lokalni faktorji (dežela, okraj, občina, društva, zveze staršev ali zasebnikov) ustanovitev in trajno vzdrževanje šolske kuhinje s potrebnimi strovinami ter remuneracijo učiteljice, ki obavlja pouk.

Ta pouk se vrši načeloma edinole v najvišjih razredih ljudske šole, ali pa pri združenih ljudskih in meščanskih šolah v zadnjem razredu meščanske šole, oziroma kjer obstoje enoletni, z meščanskimi šolami zvezani izobraževalni tečajji, tudi v teh tečajih.

Ugotovitev učnih načrtov je prepričana deželnim šolskim svetom, pri čemer pa je treba gledati na to, da naj se poučuje v šolskih kuhinjah, kako se pripravljajo kolikor mogoče poceni in tečna hrana, in se je pri sestavi učnega načrta in delovnega programa predvsem treba ozirati na pridobitvene in socialne razmere prebivalstva v dotičnem šolskem okraju. Pouk se mora vršiti v poldnevih — dopoldnevi in popoldnevi — ne pa v popoldnevi in razne dneve porazdeljenih urah. V ta namen je treba po številu učenk, ki se prijavijo za pouk, napraviti v razredu oddelke.

Kuhinjski in gospodinjki pouk se mora vsako toliko časa nadzorovati, in priporoča naučno ministertvo, da si dotični šolski organi, ki obvladajo nadzorstvo, zagotovo svet in podporo gospa, ki velja za dobre gospodinje in se prostovoljno in brezplačno ponudijo za to delo.

Pri zgradbah novih šolskih poslopij v krajih, kjer je mogoče z gotovostjo misliti na to, da se uvede tamkaj kuhinjski in gospodinjki pouk, morajo pristojne šolske oblasti opozarjati na to, da se poskrbi za šolsko kuhinjo in potrebne postranske prostore, pralnico in likalnice.

Po izmeri razpoložljivih sredstev se nameravajo uvesti učni tečajji za učiteljice, ki naj bi se jim na občinah ljudskih in meščanskih šolah izročil kuhinjski in gospodinjki tečaj. Takšni tečajji so se že vršili v nekaterih kronovinah. Stroški za pouk v teh učnih tečajih za učiteljice se

pokrivajo iz državnih sredstev, obenem pa se dovoljujejo tudi državne podpore za delno pokritje oskrbovalnih in potnih stroškov udeležnic teh tečajev, in tamkaj kjer bi lokalni faktorji nikakor ne mogli poskrbeti bivališč, tudi stroškov za bivališča.

Končno so dobile deželne šolske oblasti nalogo, da o zaznanjih v zadevi te nove učne stroke poročajo ministertvu za uk in bogočastje.

Poročilo o tem najnovejšem ukrepu na polju ljudskega in meščanskega šolstva smo prejeli iz ministertva samega in priznati moramo, da je naučno ministertvo s tem ukrepom v resnici odpomoglo silni potrebi našega ljudstva, ki v zadevi na kuhinjsko in sploh gospodinjstvo vprašanje še tiči daleč v zastarelih nazorih, ki nimajo prav nič skupnega z umnim gospodinjstvom. Vzlic temu, da ima n. pr. zlasti naše kmetiško ljudstvo na razpolago raznih sirovin, ki jih zna umna gospodinja izpreminjati v dobro in tečno domačo hrano, pa jih gre vendarle toliko in toliko v izgubo, ne da bi kaj odvrnile pri hiši. In še ono, kar se pripravlja na sicer silno preprost, a vendarle predrag način, z veliko potratu, dočim bi se ob umnem gospodinjstvu dalo izhajati z mnogo manjšimi izdatki in bi bila hrana vzlic temu mnogo tečnejša.

Prav isto pa velja tudi za naše delavske družine, pri katerih je gospodinjji predvsem gledati na to, da postavi na mizo po količini in obenem tudi po kakovosti dovoljne hrane, pri čemer pa je seveda še tem veliko bolj, kakor povsod drugje, treba paziti na vsak vinar. Delavec v tvornici potrebuje tečne, močne hrane, a zaslužek je majhen. Dobra gospodinja, dobra, praktična kuharica si pač zna pomagati tu, nikakor pa ne ženska, ki ni nikdar videla kuhinje, dokler se ni omožila, in ki ne zna računati z denarjem.

Gospodinjstva se ni še nobena naučila v par dneh. Treba je tu teoretičnega pouka in lastne izkušnje in to ne morda šele tedaj, ko je že treba prevzeti vsa ta domača opravila, temveč že prej, v šolski dobi, ko je učenje lažje in ima ženska potem tudi časa, da tudi praktično poizkuša, kar se je naučila v šoli, doma pri svojih starših, sorodnikih itd.

Velikega pomena je torej ta kuhinjski in gospodinjki pouk za naše žensstvo in zato le želimo, da bi se uvedel povsod na naših ljudskih šolah, na kmetih in v mestu. Seveda bo tu treba zopet žrtvovati nekaj, zlasti občinam, toda izdatki se stotero vračajo občinam in občinarjem po dobrem gospodinjstvu. Kaj je vendar hujšega v hiši, kakor slaba gospodinja! In temu zlu naj bi odpomogel kuhinjski in gospodinjki pouk. Naj bi torej občine, zlasti pa tiste, ki nameravajo graditi nova šolska poslopja, poskrbele za to, da bo naš ženski naraščaj imel priliko izobraziti se v dobre, skrbne, varčne in poštene gospodinje, ki v resnici podpirajo hiši tri vogle.

Celjsko gimnazijsko vprašanje.

Celje, 19. novembra 1912.

Poseben šolski odbor, ki se je v Celju sestavil za pospeševanje naše gimnazijske zahteve, je izdelal obširno spomenico o celjskem gimnazijskem vprašanju in jo izročil vsem slovenskim in menda tudi slovanskim poslancem. V tej spomenici se obširno navajajo nedostatki sedanjih »nemško — slovenskih gimnazijskih razredov« in obenem vzroki, ki govore za upravičenost slovenske zahteve po slovenski višji gimnaziji v Celju.

Spominjamo se te zadeve toliko bolj, ker pravkar beremo v listih poročilo »Hrvatske korespondence«, da je predsedstvo hrvaško-slovenskega parlamentarnega kluba zahtevalo od ministrskega predsednika za ustavitve obstrukcije — »ureditev razmerja med Slovenci in Nemci na južnem Štajerskem in južnem Koroškem«. To je po našem mnenju povedano presplošno; na kako ureditev razmer bomo mogli namreč to šele takrat misliti, ko bo eden ali drugi del politično uničen. Nacionalna nasprotstva so pri nas prehuda, sedanje razmere za nas prekrivne, da bi mogli misliti na kako njihovo ureditev v smislu kakega premirja, ki bi ga zahtevali Nemci gotovo na podlagi sedanjega statusa quo. Ali kake izpremembe sedanjega že itak za nas jako krivičnega stanja v prilog Nemcem bi naši državni poslanci ne smeli pripustiti pod nobenim pogojem, in ravno to bi bila enostranska rešitev celjskega gimnazijskega vprašanja.

Nemci naj bi dobili za svoj zavod novo poslopje, mi bi pa naj s svojimi po-nižnimi gimnazijskimi razredi nadalje vegetirali v odvisnosti od raznih nemškonac. Profitov in v zasebnem posloplju, ki ni bilo nikoli zidano v šol. namene? Nemci so ustanovili v Celju na tistem trgovski šoli

Šolske potrebsčine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

za dečke in deklice, za kateri dobivajo od vlade ogromne subvencije. Od iste vlade ki ne privoščijo Slovincem v Celju šol, ki pusti hladnokrvno poginjati v slabem šolskem posloju 400 slovenskih šolarjev, ki nam ne da višje gimnazije in sposobnega posloja za njo! Ali Nemci še nimajo dovolj! Zahtevajo še nemško državno obrtno šolo v Celju!

Celjsko šolsko vprašanje bi nudilo pozitiven, pravičen in nedvomno popularen povod za najostrejšo taktično spodnjestajerskih državnih poslancev v parlamentu! Apeliramo nanje v imenu vse naše javnosti: Naj nikar ne pozabijo celjskega šolskega vprašanja!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 7. novembra v Slov. Bistrici. Obisk zaradi rezkega krivca pičel, vendar sklepčen. Predsednik pozdravi prvič se v našem krogu nahajajočega nadučitelja Kukoviča iz Črešnjevca, nato tudi navzočega častnega člana Polanca. Slednjemu izroči predsednik častno diplomu z željo, naj bi mu ta še mnogo let krasila sobo, naj pa bi ga obenem tudi spominjala njegovih zaslug za društvo in pa bratske ljubezni, s katero se društvo spominja slavljenca. Ginjen se zahvali Polanec za najvišje odlikovanje, s katerim razpolaga društvo in omenja, da je v teku mnogih let dobil od različnih mest različna odlikovanja, da ga pa nobeno ni v taki meri razveselilo, kakor ravnokar prejeta.

Nato se predsednik spominja umrlega tovariša Hribernika. V znak žalosti vstanejo udeleženci.

Tovariš Vrščič, ki je bil imenovan meščanskim učiteljem v Krškem, je pisal na tozadevno čestitko predsednika, da ga naj imamo še vedno kot člana našega društva v evidenci. Bravo!

Predsednik poroča, da je kot član okrajnega šolskega sveta meseca avgusta čestital g. okr. glavarju dr. Adamu Weissu pl. Schlenssenburgu na imenovanju namestniškim svetnikom v imenu učiteljskega kolega okraja in da se je ta na čestitki v toplih besedah zahvalil.

Tovariš Kukovič nam je podal sliko o kmetijskem tečaju v St. Juriju ob južni železnici in obljubil, da bo natančno poročilo, podprto z raznimi števili, v kratkem razposlal na vse šole.

Tovariš Krotky poroča o Zavezi nem zborovanju, in predsednik zahvali oba referenta za temeljita poročila.

Prihodnje zborovanje dne 9. januarja 1913 v Slovenski Bistrici. R.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik Ivan Schmeidek, učitelj v Krtini, pošta Dob.

Književnost in umetnost.

»Socialna Matica«. Te dni se razpošiljajo večjemu številu pristopnice, čeki in pozivi za pristop. Prosimo, da se slovenska inteligenca, dijaštvo itd. odzove v obilnem številu. Poverjenišstva v Ljubljani Trstu, Kranju, Celju, Mariboru, Idriji, Gorici prosimo, da se potrudijo. V ostalih krajih se bodo ustanovila poverjenišstva po potrebi, ponekod že v kratkem. — »Socialna Matica« namerava pričeti z izdajanjem ročnih knjig (Handbücher, manuali), zlasti za fizikalni zemljepis, političko ekonomijo, državno pravo, sociologijo, politiko, astronomijo, fiziko itd. čim bi se našli pisatelji, ki bi prevzeli taka dela bodisi sami, bodisi kot uredniki s sodelovanjem strokovnih sodrušnikov. Slovenski znanstveni pisatelji, ki se zanimajo za to delo, se naj blagovolijo obrniti na društvo »Socialna Matica«, Gorica.

Politiški pregled.

* **Jugoslovanski akademiki v Pragi** Berchtoldu. Zastopniki hrvaške, srbske in slovenske mladine so poslali ministru za zunanje zadeve telegram, s katerim protestirajo proti vmešavanju Avstrije v bal-

kanske zadeve in opozarjajo na stanje Jugoslovanov v Avstriji.

* **Prebivalstvo vseh dežel ogrske krone** je razdeljeno po veroizpovedanju tako-le: rimskih katolikov je 10,888,388 (52.1 odstotka), grško - katoliške vere 2,025,425 (9.7 odstotka), reformiranih 2,621,501 (12.6 odstot.) evangeljsko-avgsburške vere 1,340,195 (6.4 odstot.), grško-iztočne 2,986,874 (14.3 odstot.), unitarjev 74,296 (0.3 odstot.), židov 932,406 (4.5 odstot.), drugih ver 17,452. Po spolu je 10,345,333 moških in 10,841,154 žensk; na 1000 moških pride 1019 žensk. Neporočenih oseb je 11,159,621 (53.4 odstotkov), oženjenih 8,399,020 (40.2 odstotkov); vdov in vdovcev 1,288,504. — Pisati in čitati zna 11,774,687 oseb (56 odstotkov.)

* **Cuvaj še ostane.** Zagrebške uradne »Narodne Novine« naznanjajo, da Cuvaj še ostane, ker še niso podane garancije, da bi mogla ustavna ureditev nemoteno funkcionirati. Uboga Hrvaška!

* **Ruska državna дума.** Dne 4. t. m. je bilo otvorjeno zasedanje državne dume. Poslanci pripadajo: 140 desnici, 79 oktohistom, 74 narodnjakom, 61 kadeatom, 33 naprednjakom, 13 socialistom, 14 Poljakom, 7 jih ne pripada nobeni stranki, mohamedancev je 5. Duhovnikov je v dumi 42.

Kranjske vesti.

—r— **Znamenje časa** je gotovo pričujoče pismo, ki nam ga je dal na razpolago prijatelj našega lista in ki ga v ekscerptu — seveda brez komentarja — priobčujemo: »Cenjeni tovariši! Oprostite, da Vas nadlegujem. Čital sem namreč v dnevnikih, da je v Spodnji Šiški razpisano mesto občinskega tajnika. Za to mesto mislim prositi in sem Vašemu g. županu tudi o svojem mnenju pisal. Prosim tedaj Vas, ker mi je znano, da imate zveze z najboljšimi krogi v Sp. Šiški, če bi me blagovolili priporočiti gospodu županu in drugim gg. odbornikom. Poznate dobro moje osebo in tudi moje napredno prepričanje. Prosil bi pa zato mesto zaradi tega, ker sem te učiteljske misli in te šikan do naprednega učiteljskega popolnoma do grla sit. Boljšega mesta od tu iz N. ne dobim, če se na glavo postavim. Je že škoda kolkov itd. S tajniško plačo pa bi že boljše izhajal kakor z učiteljsko, saj smo samo trije. — Tajništva sem popolnoma vajen, ker sem tudi tu kot tak že dalje časa. To mi bo igrača! Lahko dokažem. In moje študije me pač dovolj usposobljajo za tako mesto. Prosim Vas tedaj ponovno, da bi me blagovolili priporočiti gospodom in mi o uspehih semkaj sporočiti. Moja hvaležnost Vam ne izostane!...« — Ilustracija, da ji ni para.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za suplentince na Vrhoplju pri Vipavi je imenovana za tekoče šolsko leto Justina Kavškova, učiteljica v Postojni, namesto obolelega nadučitelja Frana Puncuha.

—r— **Poročil se je** c. kr. finančni koncipist v Črnomlju Josip Mosečič z Anuško Rakovčevno, učiteljico na Rodinah. — Miro Trost, nadučitelj v Dolenji vasi, se je poročil z Anico Hrstarjevo iz Ljubljane. Bilo srečno!

—r— **Kmetijsko predavanje** je priredila kmetijska šola na Ormu dne 17. novembra na Krki v prostorih ljudske šole. Predaval je zanimivo in poljudno strokovni učitelj ing. A. Vedernjak o gnojenju travnikov. Gospodarji, ki jih je bilo veliko število, so poslušali predavanje z velikim zanimanjem.

Štajerske vesti.

—š— **Štajerski deželni šolski svet.** Na zadnji seji dne 14. t. m. je bila stalno vpokojena def. učiteljica Josipina Wutova pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Za njeno delovanje ji je bilo izrečeno priznanje. — V stalni pokoj stopi Božidar Weinhardt na Dornovi pri Ptuj, začasno se upokoje: Leopoldina Hočevarjeva v Šmarju pri Jelšah, Rudolf Mencin v Šent Petru pri Mariboru in Marija Dankova v Št. Lju nad Mariborom. Ceciliji Teržanovi v Hočah se začasna penzija podaljša še za eno leto.

—š— **Slovo in javna zahvala.** Ker mi ob svojem odhodu iz Gorice ni bilo mogoče se osebno posloviti od vseh tovari-

šev, prijateljev in znancev, se poslavljam tem potom od Vas, dragi mi rojaki, krasne zgornje Savinjske doline. Zahvaljujem se Vam iskreno za izkazane mi prijazenosti za mojega 10letnega bivanja med Vami. Zlasti veljaj moja zahvala vsem občanom, zastopnikom po krajnem šolskem svetu in Gorici, za lepo novo šolsko poslopje, bogato knjižnico, učila in krasen šolski vrt. Videč Vašo požrtvovalnost, ki Vam je na čast, sem bil rad in srečen v Vaši službi. Kar ste storili za šolo, ste storili za blagor svoje drage mladine. Najsrčnejšo zahvalo občinskemu odboru kokarskemu za podeljeno mi častno občanstvo in krajnemu šolskemu svetu na Gorici za javno mi ter od obeh časopisov izrečeno zahvalo za moje 10letno delovanje! Zavedam se, da se ta zahvala ne nanaša na mojo skromno osebo, temveč na delo, ki je glavni pogoj blaginje in sreče. Zavednost vsakokratnega občinskega odbora visoko čislam. Vaš ob zadnji seji obnovljeni sklep mi dokazuje, da so resnične moje besede, izrečene pred nedolгим časom g. vodji c. kr. političke ekspoziture v Mozirju: »Jaz grem, a pravice naroda, zapopadene v členu 19. državnega osnovnega zakona, ostanejo v občini Kokarje še nadalje v moči«. Vsa čast občini Kokarje in njenemu odboru! Najsrčnejšo zahvalo učiteljskemu zboru Goriške šole za neumorno in složno sodelovanje v šoli. Vaš trud Vam blagoslovi in poplačaj Bog! Zahvaljujem se dragi mi mladini, za slovo mi podeljeni krasni šopek, za v srce mi segajoče besede učenke Milavčeve in učenca llovška, istotako župana g. Melavcu in vsem ter Vam kličem iz Dobja srčni: »Z bogom!« — Objednem se priporočam svojim novim soobčanom v Dobju za reden šolski obisk ter se Vam v imenu »Rdečega križa« najtoleje zahvaljujem za izročeni mi znesek 80 K, ki se je na moje poročilo o vojni proti Turkom ob prvem in mnogobrojnem obisknem shodu staršev v Dobju dne 3. novembra 1912 nabral po občini za trpeče naše slovanske brate. Vaše sočutje me osrečuje bivati in delati med Vami. Bog plati! — Dobje, dne 16. novembra 1912. — Radoslav Knaflič, nadučitelj.

—š— **Razpisano učiteljsko mesto.** Na štirirazredni ljudski šoli v Ljutomeru je razpisano mesto učitelja. Prošnje do 1. januarja 1913.

Tržaške vesti.

—t— **Slovenska pohlevnost.** Na šoli D. C. M. je država prevzela zopet 5 učiteljev. Naša javnost misli, da je vlada izkazala Slovincem bogve kako milost. Vlada je storila samo to, kar je bila nasproti Slovincem že zdavnaj dolžna storiti. Kdaj inajo že Nemci v Trstu državne ljudske šole! Pa Nemci po številu v primeri s Slovinci kar izginejo. Če bi šlo po pravici, bi morale biti vse C. M. šole v Trstu že zdavnaj podržavljene. Vladi ni treba torej delati nič poklonov; dala nam je le trohico tega, kar bi nam že zdavnaj morala dati!

—t— **O začetku italijanskega vseučilišča v Trstu** poroča »Soča«. Na tem mestu smo poročali, da prično v kratkem na Revoltelli v Trstu juridična predavanja, ki imajo tvoriti začetek italijanske pravne fakultete. Tako je zvenelo v glavnem iz poročil z italijanske strani. »Piccolo« je prav zadovoljen konstatiral to in videti je bilo, da se res zgodi, kar je buknilo tam poleti na dan. Ali sedaj čujemo zopet druge glasove. Isti »Piccolo«, ki je z radostjo napovedal začetek italijanskega vseučilišča v Trstu, piše sedaj, po par dneh označene napovedi, da tista predavanja na Revoltelli ne bodo pravzaprav nikak začetek italijanske pravne fakultete v Trstu, marveč bodo to le juridična predavanja, prirojena za bodoče trgovce. Na Revoltelli bodo dobivali toliko juridičnega znanja kolikor ga bodo potrebovali v svojem poklicu. — Omeniti moramo tu, da smo tam poleti slišali enake glasove. »L'Eco« je bila prinesla vest o juridičnih predavanjih v Trstu, kot začetku pravne fakultete, potem pa, ko je šla njena vest skozi liste, je povedala, da bodo ta predavanja služila pravzaprav le gojencem Revoltelle. — Kai bo torej? Ali dočakamo te dni začetek italijanskega vseučilišča v Trstu, ali se otvorijo na Revoltelli res le taka juridična predavanja, ki bodo služila le v trgovske svrhe? S slovenske političko-vodiine strani naj se ta stvar preišče in pojasni, da bomo vedeli končno,

pri čem smo pravzaprav. — Priobčujemo tudi te vrstice, ker nam je do tega, da bodo naši bralci natanko informirani o pripravah za italijansko univerzo. Temu namenu naj služi tudi vest, ki smo jo dne 15. t. m. prejeli z Dunaja: Danes so zborovali italijanski dijaki po § 2. in so sprejeli resolucijo, ki vprašuje, zakaj vlada še do danes ni ustanovila italijanskih tečajev v Trstu. Zborovalci so pozvali poslance, naj povedo javnosti vzroke tega postopanja vlade. Zagrozili so tudi z novimi demonstracijami.

Istrske vesti.

—i— **Ženska učiteljska šola v Pazinu.** Javljamo z radostjo, da se je v našem Pazinu ustanovil učni zavod, ki smo ga kravavo potrebovali in ki odpomore največji nujni potrebi. Slovanska Istra je trpela doslej veliko pomanjkanja na učiteljih in jih je morala iskati izven dežele. Seveda se tem potom ni moglo zadoščati vsem potrebam. To so težko občutili naši rodoljubi in so slednjič prišli na misel ustanovitve privatnega ženskega učiteljskega v Pazinu. Misel je že uresničena. V ta namen se je sestavil poseben kuratorij pod načelstvom pazinskega župana dr. Kurelića. In naglasiti moramo, da gre temu možu v prvi vrsti zasluga, ker je deloval z vso vmeno in na vseh straneh, da je dobila naša Istra ta prepotrebni zavod. Kandidatinje se sprejemajo v prvi tečaj privatne ženske učiteljske šole v Pazinu do 30. novembra. — Torej zopet en kamen k zgradbi kulturne izobrazbe našega naroda v Istri — zopet nov člen naše obrambne organizacije. Hvala v imenu naroda vsem, ki so pripomogli do tega!

Koroške vesti.

—k— **O koroških razmerah.** Prejeli smo in priobčujemo: Hvala Vam, da slikate popolnoma objektivno naše razmere. Iz Vaših člankov inotic naj se slovenska javnost pouči o naših žalostnih razmerah. Slovincem je boj toliko težji, ker plavajo takozvani voditelji koroških Slovencev popolnoma v klerikalni vodi in jim manjka vsake odločnosti, da bi nesebično in požrtvovalno branili koristi teptanega slovenskega naroda.

—k— **Koroški učiteljski zakon — sankcioniran.** Zakon glede na reforme učiteljskih plač, ki ga je sprejel koroški deželni zbor že skoro pred enim letom, je ostal vkljub raznim prošnjam učiteljev in drugih korporacij še vedno brez sankcije. Zadeva je bila seveda jako mučna za učiteljsvo, nič manj mučna pa ni bila za druge merodajne kroge. Končno pa je vendarle prišla iz Budimpešte vest, da je cesar imenovan zakon sankcioniral.

—k— **Iz Lipe nad Vrbo na Koroškem** poročajo: Pri nas je odstavila šolska oblast učiteljico za ročna dela, in sicer brez vsakega razloga. Mi sicer mislimo, da ravno pozimi potrebujejo učenke pouka v tem predmetu. Slovinci smo navajeni dela in smo gotovo hvaležni učiteljem, če se trudijo z našimi otroki in z uspehi v pouku ročnih del smo bili zadovoljni v vsakem oziru. To seveda nimalo ne briga okrajnega šolskega sveta v Beljaku, ker je z odstranitvijo učiteljice dosegel svoj namen. — V tukajšnjem krajnem šolskem svetu sedita namreč dva propadla Nemca, ki po dvakrat na teden prenašata tople pošitice v Beljak, slučajno pa tudi v Celovec. Ta viteza žalostne postave sta na volitvah prosjačila za glasove, ker je menda eden od njih silno moder, drugi pa premeten, da se smatrata oba sposobna za šolo. Privzivo pritožbo na deželni šolski svet smo že uložili, rešena bo pa zadeva gotovo le — po stari resnicoljubnosti naših Nemcev — za stopinjo više.

Splošni vestnik.

»Učiteljska tiskarna« je založila ter prodaja sedmero novih tiskovin za obrtno nadaljevalne šole po navodilu strokovnega profesorja H. Podkrajška in sicer: 1. Zglasitev obrata, pola po 15 h. 2. Popis obrata v svrhu uvrstitve, pola po 10 h. 3. Preračun zavarovalnega prispevka, pola po 15 h. 4. Naznanilo o neizplačilih, pola po 10 h. 5. Izkaz za proračun letnega delavškega zasluga, pola po 10 h. 6. Zglasilnica, komad po 4 h. 7. Odglasilnica, ko-

mad po 4 h. — Ker mora biti dandanes vsak obrtnik zavarovan proti nezgodam, je nujno potrebno, da se že vajenci v obrtnih šolah seznanijo s poslovanjem zgoraj omenjenih tiskovin in zato jih vsem vodstvom obrtnih nadaljevalnih šol priporočamo kar najtopleje.

16 slik z vojne na Balkanu priobčuje 14. novembra 1912 izšla številka »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« med drugimi: Srbska pehota naskoči z bajoneti turške topničarje pri Prilepu; strah v Sultanovem haremu, ko dojde poročilo da se bližajo Bolgari Carigradu; lahkoranjeni turški ujetniki v bolnišnici v Podgorici; sežiganje mrličev po bitki na Kumanovnu; prevoz z vlakom bolgarske artiljerije v Cataldžo; turški rezervisti v Carigradu se pripravljajo za odhod v Cataldžo; vhod v sultanovo palačo v Carigradu; bolgarski Macedonci-vstaši dele patrone in ročne bombe; pregled utrdb pri Cataldži in Carigradu; prenapolnjeni vlaki z Arnavti; tip mladenke in mladeniča iz Macedonije v narodni noši; nakladanje kruha za bolgarsko vojsko. To je zelo bogata in zanimiva vsebina. Priporočamo vsem, da si naroče »Slovenski Ilustrovani Tednik«, ki stane za četrt leta 2 K; za en mesec pa samo 70 vin.

Božične počitnice. Ker pade letos 23. december na ponedeljek, je naučno ministrstvo ukazalo, da se zaključi letos šolski pouk po srednjih šolah z dekliškimi liceji, na učiteljskih, na komercialnih in navtiških šolah izjemoma že v soboto, dne 21. decembra. Deželni šolskim svetom se prepušča, da to odredi tudi za ljudske in meščanske šole.

Pretep med ruskimi in nemškimi diaki. Iz Darmstadta poročajo: Med nemškimi in ruskimi slušatelji tukajšnje tehniške šole prišlo do pretepa, tekoma katerega so Nemci zaklali Rusa Weiserja iz Censtohove.

Anarhist Wroblewski pred porotniki. V Krakovem se je vršila porotna obravnava proti po celi Evropi slovečemu kemiku profesorju Wroblewskemu, ki je znan anarhist. Tožen je bil razžaljenja veličanstva, razžaljenja cesarske rodovine in zaradi dejstva, da je pisal hujšajočo brošuro proti cesarju. — Wroblewskega so porotniki oprostili.

V enem mesecu porabili za 53 milijonov tobaka. Statistični urad avstrijske tobačne režije priobčuje ravnokar statistiko meseca aprila t. l. prodanih fabrikatov. Zvišanje cen tobaku konzuma ni zmanjšalo, ampak celo povišalo. Meseca aprila t. l. je bilo cigar itd. prodanih za sedem milijonov kron več kot meseca aprila lanskega leta. Meseca aprila je bilo med drugim 185.808.453 cigar in cigaret 700.958.725. Skupni dohodek iz vseh vrst tobaka je bil letos meseca aprila: kron 52.794.675, lani 45.536.417 kron.

Predpust leta 1913. Prihodnje leto bomo imeli kratek predpust. Pustni torek pade na četrti dan svečna, in zato bo prihodnji predpust najkrajši predpust v dvajsetem stoletju. Veliki četrtek bo 20. sušca, velikonočni prazniki bodo pa 23. in 24. sušca. Dne 25. sušca bo praznik Oznanjenja Marije device, bodo torej trije prazniki skupaj. Poleg tega bosta leta 1913 šestkrat po dva praznika, t. j. nedelja in praznik skupaj.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočila izvozna hiša **ZE FIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem. Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Uradni razpisi učiteljskih služb. Št. 1646. Štajersko.

Na petrazredni v Grižah, II. kr. razr. in na trirazredni v Gotovljah, III. kr. razr., po eno mesto učitelja ali pa učiteljice (v Gotovljah je učitelju 1 soba v šoli na razpologo); na dvorazredni v Zg. Ponikvi, II. kr. razr., trirazredni v Ksaverju, II. kr. razr. in na dekliški ljudski šoli Trbovlje-Vode, II. kr. razr. po eno mesto učiteljice; na štirirazredni v Gornjem gradu, II. kr. razr. in na štirirazredni nemški šoli v Laškem trgu, I. kr. razred, po eno mesto učitelja. Za polit. okr. Celje, mesto defin. okrajn. pomožnega učitelja, I. kr. razr.

Pravilno opremljene prošnje do 31. decembra 1912 predpisanim službenim potom na dotične krajne šolske svete, oziroma za okrajn. pomožnega učitelja na okr. šolski svet v Celju.

C. kr. okrajni šolski svet Celje, dne 15. novembra 1912.

Miro Trost

nadučitelj

Anica Hrastar

poročena.

Ljubljana-Dolenja vas, 19. novembra 1912.

(Brez vsakega posebnega obvestila.)

Učiteljska tiskarna
v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča sledeče mladinske spise:

A. Rapè: Mladini, I. zvezek.
Spisi Mišja ovega Julčka, I, II, III zv.
E. Gangl: Zbrani spisi, I, II. zvezek.
J. Slapšak: Turki pred sv. Tilnom.
A. Rapè: Dane.
J. Ribičič: Kraljestvo čebel.
M. Gregorič: Otroški oder. IX

Vsaka šola naj bi imela vsaj po toliko izvodov teh najboljših mladinskih spisov, kolikor ima razredov.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

Slovensko Abecedo
za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,

Krojaška ulica 8./II.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono se naložim v pomoč le sebi podarim

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov. na združba s omejenim namenom.

Promet do konca septembra K 156.552'68.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. 3. popoldne in vsako soboto od 6 — 7 zvečer

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt njih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve na vedenih znamk se ne odgovarja

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Knjigoveznica

IV. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg „Figovca“ —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stekla arška dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

Pletilni stroji.

sl im 120/24575

V lastnem interesu zahtevajo gospodinje pri nakupu izrečno: pravi Franck z kavnim mlinčkom. Zelo se svetuje, da se takoj prepričamo, če li ponujeni nam zabojček ali zavojček tudi resnično nosi „kavni mlinček“ kot jamstvo pristne kakovosti. — Tovarna v Zagrebu.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča

vsakovrstne tiskovine za knjigovodstvo

za biblioteke, meščanske, obrtne in trgovske šole.

V Ceniki zastoj in poštne prosto. V

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met.

(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Tovarna šol. zvezkov

M. Grubbauerja sinovi

:: Line ob Donavi ::

priporoča slav. učiteljstvu svoje izvrstne izdelke, posebno zvezke in risanke za ljudske šole.

Zvezki se dobivajo v vseh trgovinah papirnate stroke v mestu in na deželi.

Postrežba točna.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Gorica Ivančič in Kurinčič

modna in manufakturna trgovina.

Usojava se naznanjati uglednemu učiteljstvu posebno g. učiteljicam ročnih del, da sva založila vse potrebščine za vezenje in ročna dela. Z ozirom na to, da sva sklenila dati primeren popust v prid učiteljskim dobrodelnim namenom, se nadejava mnogih cenj. naročil. Obenem se dovoljujeva opozarjati p. n. ugledno učiteljstvo na krasne novosti jesenskega in zimskega modnega blaga za ženske in moške obleke. Vzorci poštne prosto proti vrnitvi. Priporočava se uglednemu učiteljstvu za blagohotno naklonjenost ter beleživa z odličnim spoštovanjem

Ivančič & Kurinčič.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.